

Werkbrief

Naam :

	<i>Verplichte taak</i>	<i>Keuze taak</i>	<i>Individueel</i>	<i>In groep</i>	<i>In hoeken werken</i>	<i>Taak gedaan</i>	<i>In welke mate was ik geboeid door deze opdracht?</i>	Personlijke opmerkingen bedenkingen, vragen, sterke aspecten, ...
Opdracht 1: Kennismaking	X		X		X		1 2 3 4 5	
Opdracht 2: Eigen les screenen Werkwijze A: eigen les screenen Werkwijze B: idem A, maar met bijkomende uitleg Werkwijze C: andere les screenen	X		X				1 2 3 4 5	
Opdracht 3: Voorbeeld contractwerkdozen bekijken	X			2	X		1 2 3 4 5	
Opdracht 4: CD-rom 'Begeleid leren in de praktijk'		X		1-2	X		1 2 3 4 5	
Opdracht 5: Hersenbrekers. Verkennen van educatieve spellen		X	X	2-3	X		1 2 3 4 5	
Opdracht 6: Waar of niet waar?.	X		X				1 2 3 4 5	
Opdracht 7: Vakoverschrijdende eindtermen 'leren leren'		X		2-4			1 2 3 4 5	
Opdracht 8: Boekenhoek		X	X		X		1 2 3 4 5	
Opdracht 9: Leerstijlen inspireren		X	X		X		1 2 3 4 5	
Opdracht 10: Website verkennen		X		2	X		1 2 3 4 5	
Opdracht 11: Vragenronde	X			alle			1 2 3 4 5	

Opdracht 1: Kennismaking Verplicht

WERKWIJZE

In het lokaal vind je vijf verschillende flappen.

Noteer op elke flap wat volgende vragen bij jou oproepen

Vermeld steeds je naam. Indien je tijdens de sessie nog bijkomende vragen hebt of pas later in de sessie beslist initiatieven te ondernemen of materialen in te brengen, mag je dit nog aanvullen.

- Flap 1 Wat brengt mij naar deze sessies?
- Flap 2 Wat verwacht ik?
- Flap 3 Mijn concrete vragen zijn ...
- Flap 4 Mijn ervaring met hoeken en contractwerk is ...
- Flap 5 Je mag van mij verwachten dat ik in deze sessies volgende
 - info / materialen zal inbrengen:
 - initiatieven zal nemen:

flappen
stiften

individueel

10 minuten

Opdracht 2: Eigen les screenen Verplicht

Bij opdracht 2 zijn er drie werkwijzen om een les te screenen aan de hand van de betrokkenheidverhogende factoren.

- Werkwijze A is voor mensen die reeds vertrouwd zijn met de betrokkenheidverhogende factoren
- Werkwijze B bevat dezelfde opdracht als werkwijze A, maar wordt voorafgegaan door een woordje uitleg over betrokkenheid en betrokkenheid verhogen.
- Werkwijze C is voor mensen die zelf geen lesopdracht hebben en een les van iemand anders willen screenen aan de hand van beschouwingen van leerlingen over deze les.

WERKWIJZE A: *voor wie reeds vertrouwd is met de vijf factoren die betrokkenheid tijdens het lesgebeuren beïnvloeden.*

1. Neem de checklist: betrokkenheid in een lesgebeuren. De vragen helpen je bij het screenen van jouw lesvoorbereiding
2. Ga na in welke mate de verscheidene elementen in jouw les(onderdeel) aanwezig zijn.
Duid telkens aan:
 - weet ik niet / niet van toepassing (?).
 - dit element is in orde (+),
 - dit element kan verbeterd worden (-)
3. Je hebt nu zelf een lijst gemaakt met - per betrokkenheidverhogende factor - elementen waar je voor deze les goed zit en elementen die kunnen verbeterd worden.

KEUZE: DENKWERK

Kies één of enkele aspecten waarrond jij op korte termijn (einde van dit schooljaar) kan en wil werken.

Checklist: Betrokkenheid
Eigen gegeven les

individueel

15 minuten
keuze: 30 min.

Opdracht 2B: Eigen les screenen Verplicht

WERKWIJZE B: voor leerkrachten die hun eerste stappen zetten in het kijken naar betrokkenheid.

- 1 Tijdens sommige lessen zijn (sommige) leerlingen zeer geboeid: ze doen en denken actief mee, zijn geïnteresseerd en zijn 'op hun best' bezig. Ze zijn hoog betrokken. Maar soms zijn leerlingen er niet 'bij': ze staren voor zich uit of storen; het lijkt hen niet te interesseren ... Ze zijn niet (mentaal) actief. Ze zijn niet betrokken.

Voor een deel ligt dit misschien aan de houding van de leerlingen. Maar voor een deel kunnen we die betrokkenheid 'uitlokken' door een aantal factoren in onze aanpak in te zetten: de vijf betrokkenheidsverhogende factoren.

- 2 Deze factoren vinden we in de checklist 'betrokkenheid in een lesgebeuren'. De vragen helpen je bij het screenen van een lesverloop en / of lesvoorbereiding.

- 3 Ga na in welke mate de verscheidene elementen in jouw les(onderdeel) aanwezig zijn.

Duid telkens aan:

- dit element is in orde (+),
- dit element kan verbeterd worden (-)
- weet ik niet / niet van toepassing (?).

- 4 Je hebt nu zelf een lijst gemaakt met - per betrokkenheidsverhogende factor - elementen waar je voor deze les goed zit en elementen die kunnen verbeterd worden.

KEUZE: DENKWERK

Kies één of enkele aspecten waarrond jij op korte termijn (einde van dit schooljaar) kan en wil werken.

Checklist: Betrokkenheid
Eigen gegeven les

individueel

15 minuten
keuze: 30 min.

Opdracht 2C: Andere les screenen **Verplicht**

WERKWIJZE C: voor personen die zelf geen les geven en een les van iemand anders willen screenen.

1. Neem één van de lesbeschrijvingen voor een vak naar keuze en bestudeer ze. Je zal merken dat het niet enkel een lesbeschrijving is, maar dat ook de reacties van leerlingen zijn opgenomen. Bewaar deze reacties voor stap 3.
2. Neem ook de screeningslijst '*factoren die de betrokkenheid in de les beïnvloeden*'. De vragen helpen je bij het screenen van een lesverloop. Ga na in welke mate de verscheidene elementen in de beschreven les aanwezig zijn.

Duid telkens aan:

- dit element is in orde (+),
- dit element kan verbeterd worden (-)
- weet ik niet / niet van toepassing (?).

Keuze denkwerk

3. Neem nu de reacties van de leerlingen door en de analyse van de onderzoeker.
 - a. Waar verschillen deze t.o.v. jouw inschatting van deze les?
 - b. Wat brengt me dit bij over hoe ik naar een lesgebeuren kijk?

Checklist: Betrokkenheid
Lesanalyse

individueel

15 minuten
keuze: 30 min.

Factoren die de betrokkenheid in de les beïnvloeden.

		+	?	-
1	Mate van leerlingenactiviteit			
	A Zit er afwisseling en verscheidenheid in de activiteiten en de taken?			
	B Worden de leerlingen uitgedaagd door denktaken?			
	C Worden de leerlingen uitgedaagd door een denkstimulerende stijl?			
	D Zijn er doe- of onderzoeksmomenten / uittestmogelijkheden?			
	E Worden mogelijkheden om 'leerspelen' in te lassen benut?			
	F Worden dode momenten en wachttijden tot het minimum beperkt?			
2	Werkelijkheidsnabijheid van de lesinhoud			
	A Sluiten de taken en lesinhouden aan bij de leefwereld en interesses van jongeren,			
	B Is er ruimte voor exploratie en direct contact met een stuk werkelijkheid?			
	C Wordt er gebruik gemaakt van moderne media om de lessen een levensecht karakter te geven?			
	D Wordt er gebruik gemaakt van aanschouwelijke leermiddelen?			
	E Zijn de opdrachten zinvolle en functionele toepassingen van de leerstof?			
	F Wordt er vakoverstijgend gewerkt?			
3	Mate waarin leerlingen eigen initiatieven kunnen nemen en ontplooiën			
	A Zijn er voldoende keuzemogelijkheden ingebouwd tijdens de lesactiviteiten?			
	B Mogen jongeren zelf (mee)beslissen over de inhoud van sommige opdrachten / lessen?			
	C Kunnen jongeren binnen sommige opdrachten / lessen bepalen hoe ze te werk willen gaan en / of hoe het product er uitziet?			
	D Krijgen de jongeren kansen tot zelfevaluatie?			
	E Worden jongeren gestimuleerd om de problemen zelf op te lossen?			
	F Zijn er voldoende open en productieve vragen (versus gesloten en reproductief) zodat er ruimte is voor een eigen, creatieve invulling?			
4	Mate van aanpassing aan het niveau van elke leerling			
	A Wordt er rekening gehouden met tempoverschillen tussen jongeren?			
	B Wordt er rekening gehouden met niveauverschillen tussen jongeren?			
	C Schept men voldoende duidelijkheid in wat men van de leerlingen / elke leerling verwacht (afspraken)?			
	D Zijn de instructies duidelijk en éénduidig?			
	E Kunnen en mogen de leerlingen elkaar helpen?			
	F Maakt de leerkracht tijd vrij om te observeren?			
	G Maakt de leerkracht tijd vrij voor individuele begeleiding (of in kleine groepjes), ook tijdens het lesuur?			
	H Is er regelmatig tijd voor evaluatie samen met de leerlingen?			
5	Sfeer en relatie tijdens het lesgebeuren			
	A Is er een goed werkklimaat: rust, stressvrij, gemoedelijk, weinig ordeverstoring, ...?			
	B Is er ruimte voor humor, entertainment in de taken of tussenkomsten van de leerkracht en of de leerlingen?			
	C Zijn er (kansen tot) positieve interacties tussen de jongeren?			
	D Zijn er (kansen tot) positieve interacties tussen de leerkracht en de jongeren?			
	E Is er ruimte voor positieve individuele aandacht, waar nodig?			
	F Is er aandacht voor het zich al dan niet goed voelen van jongeren?			
	G Wordt er aandacht besteed aan een gezellige lokaalinrichting en schikking?			

Opdracht 3: Contractwerkdozen Verplicht

ACHTERGRONDINFO

De voorbeeldmaterialen werden, in het kader van de cursus opvoedkunde en de stageactiviteiten, ontwikkeld door de studenten van het tweede jaar van de opleiding tot leraar secundair onderwijs van de Katholieke Hogeschool Mechelen. Je vindt er als ervaren leerkracht misschien frisse en nieuwe ideeën in?

Of Misschien herken je er uitwerkingen of opdrachten die jij nog beter vorm kan geven?

Of misschien net niet?

WERKWIJZE

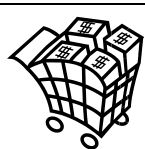
1. Bekijk de verschillende voorbeelden van contractwerk en hoekenwerk.
2. Kies één van de voorbeelden. Neem de bijhorende 'screeningslijst i.v.m. hoeken en contractwerk' en ga na welke elementen van deze lijst in dit voorbeeld werden toegepast.
3. Zie je (een) mogelijkheid/heden om dit voorbeeld met behulp van één of meer elementen uit de screeningslijst nog te verrijken?

Heb je extra materiaal nodig (een laptop of walkman of ...) dan kan je dit vinden op de materiaaltafel.

PRAKTISCHE AFSpraak

Het materiaal blijft in de ruimte waar de begeleider bereikbaar is.

Bekijk niet alleen materiaal voor jouw vak, verruim je blik met ideeën uit andere vakken. Voorzie voldoende tijd zodat je ruimte hebt om de materialen voldoende grondig te verkennen.

dozen met contractwerken

per twee

minimaal 20 min

screeningslijst CW of individueel Opdracht 3: Screeningsinstrument Contractwerkdozen

1. Voor welk soort opdrachten wordt er geopteerd in dit contract- en hoekenwerk?
 - Herhalingsoefeningen of verwerkingsoefeningen van pas geziene leerstof
 - nieuwe leerstof
 - ontspannende activiteiten
 - discussietaken
 - onderzoekstaken
 - exploratietaken
 - ...

2. Wordt er gedifferentieerd binnen het contract- en hoekenwerk?

- een zelfde takenpakket voor elke leerling
- een takenpakket aangepast aan het niveau van individuele leerlingen?
- verplichte opdrachten
- verplichte en vrije opdrachten
- keuzemogelijkheden

3. Welke materialen worden geïntegreerd in het contractwerk?

- handboek of cursus gebruikt door leerlingen?
- andere vakhandboeken
- extra werkbladen
- opdrachtenfiches
- informatief opzoekmateriaal (bv. klas- of vakbibliotheek)
- tijdschriften
- vakgerichte spelen
- zelf ontworpen materiaal
- didactisch materiaal
- computer(s) met vakgerichte software en internetfaciliteiten
- media (cd, video, tv, ...)
- andere:

4. Hoe wordt hulp geboden?

- Leerlingen duiden aan dat ze hulp nodig hebben van
 - Leerkracht
 - Leerlingen
- Door
 - Vinger op te steken
 - Naar medeleerling/leerkracht toe te gaan
 - Aan een vaste (hulp)tafel te gaan zitten
 - Een signaal op hun tafel te plaatsen

- Hun naam op een bord te schrijven
- ...
- De leerkracht neemt zelf initiatief tot hulp bieden

5. Hoe verlopen de correcties

- De leerkracht verbetert alle taken
 - Onmiddellijk
 - Op het einde van een contractwerkuur
 - Op het einde van een langere periode zelfstandig werk
- De leerlingen verbeteren alle taken zelf
- Bij sommige taken is zelfcorrectie mogelijk, de andere worden door de leerkracht verbeterd
 - Dit wordt mondeling meegedeeld (zie lesvoorbereiding)
 - Dit staat op elke de taak vermeldt
 - Dit staat in de werkwijzer

6. (Hoe) worden geleverde prestaties geregistreerd?

- Niet
- Klassikaal overzicht van taken en hoeken
- Individuele volgfiche
- Namenlijst per opdracht of hoek
-

7. Hoe verloopt de evaluatie

- De leerkracht evalueert de leerlingen
- De leerlingen evalueren zichzelf op een afpuntlijst
- De leerkracht overlegt met elke leerling over de evaluatie
- De leerlingen spreken een appreciatie uit over elke opdracht
 - Moeilijk/niet moeilijk
 - Tof/niet tof

8. Wat bevat de werkwijzer voor leerlingen?

- Afspraken?
 - Ja, in elke werkwijzer
 - Neen, afspraken hangen in het lokaal
- Een overzicht van alle opdrachten
- Informatie over welke taken verplicht, vrij of keuze
- Informatie over waar de leerling het materiaal vindt
- Met hoeveel ze samenwerken
- Wanneer er instructie of hulp wordt geboden bij een taak
- Hoeveel tijd voorzien wordt
- ...
- Ruimte om aan te duiden welke taken werden gekozen
- Ruimte om aan te duiden welke taken werden afgewerkt
- Ruimte om een planning te maken

- Ruimte voor een evaluatie
- Ruimte voor de leerlingen om hun appreciatie uit te drukken

WERKWIJZE

Op deze CD-rom vind je een voorstelling van hoe men in het Sint-Pieterscollege in Blankenberge het begeleid zelfstandig leren vandaag met succes toepast. Hun zoektocht, met vallen en opstaan, begon reeds in de helft van de jaren negentig.

Noteer op de bijhorende flap jouw reacties op onderstaande vragen.

Wat spreekt je aan in deze montage? Welke mogelijkheden zitten er voor jou in?	Wat stoot je af? Waar loop je tegenaan?
---	--

CD-rom en PC
 Begeleid leren in de praktijk

individueel of
 max. per twee

naar keuze

WERKWIJZE

Op een tafel in het lokaal ligt een kleine greep 'uitdagerend' spelmateriaal.

1. Ga zelf op ontdekking.
Hoe zit dit materiaal in elkaar? Ontdek de mogelijkheden.
2. Zie je voor jezelf of voor collega's mogelijkheden om één of meer van deze of dergelijke spelelementen te integreren in functie van het realiseren van de eindtermen?
Hoezo?

Zijn er wijzigingen mogelijk / wenselijk bij het aanbieden van dit spelmateriaal?

3. Voor je deze hoek verlaat, haal je even de begeleider erbij.

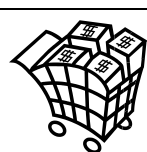
DENKVragen:

Wat maakt dat je geboeid raakt door een bepaald spel?

Wanneer haak je af?

AANDACHT:

Ook de andere groepen willen hiermee aan de slag. Respecteer het materiaal en laat het ordelijk achter op de tafel.

Hersensbrekers
Tactische spellen

max. drie deelnemers
of individueel

naar keuze

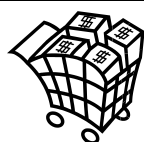
Opdracht 6: Waar of niet waar? Verplicht

WERKWIJZE:

1. In een hoek van het lokaal liggen enkele bundels *'Hoeken- en contractwerk in secundair onderwijs'*. Ga aan de hand van deze bundel na of onderstaande beweringen waar of niet waar zijn en noteer de bijhorende pagina's.
2. Ga met behulp van de correctiesleutel (in de map op de correctietafel) na of jouw antwoorden overeenstemmen met deze van de correctiesleutel. Deze map wordt alleen ter plaatse geraadpleegd.
3. Blijf je zitten met vragen of opmerkingen, dan kan je terecht bij de begeleider aan de overlegtafel.
4. Na het corrigeren van de oefening vul je de reflectiewijzer op volgende bladzijde in.

BEWERINGEN:

		Waar	pagina	Niet waar
1	Contractwerk verhoogt steeds voor elke leerling de betrokkenheid.			
2	Contractwerk is een nieuwe naam voor groepswerk.			
3	Contractwerk is enkel geschikt voor het oefenen en herhalen van leerstof.			
4	70 tot 80% van de leerkrachten S.O. besteden de laatste vijf jaar meer aandacht aan gedifferentieerd werken.			
5	In een vaklokaal kan een tafel tegen de muur met naslagwerken een leerhoek zijn.			
6	Open opdrachten zijn niet geschikt voor contractwerk.			
7	Samenwerkend leren garandeert meer schoolplezier voor leerlingen.			
8	Als je contractwerk goed organiseert, ben je als vakleerkracht overbodig.			
9	Door het doceren, het geven van uitleg leert de leerkracht meer dan de leerling.			
10	Prof. Dr. Ferre Laevers is de bedenker van het contractwerk.			

Bundel: Hoeken- en contractwerk
in secundair onderwijs.

Reflectiewijzer
Correctiewijzer

Individueel

naar keuze

Opdracht 6: Reflectiewijzer

Aan de hand van deze reflectiewijzer kan je even stilstaan bij je prestaties en aanpakwijze van vorige oefening. In de linkerkolom vind je enkele uitspraken over je omgang met de verschillende opgaven. Geef aan op welke vraag/vragen die uitspraak betrekking heeft voor jou door het nummer van die vraag/vragen in de rechterkolom te schrijven. Het tweede deel van de reflectiewijzer stelt een aantal vragen die je doen nadenken over hoe je je leerproces kan bijsturen.

Reflectievragen	Nummers van de vragen
Gemakkelijk en goed gemaakt	
Moeilijk, maar wel goed gemaakt	
Makkelijk, maar door slordigheidfoutjes niet helemaal goed gemaakt	
Moeilijk, maar ik zat in de goede richting	
Ik had het niet goed, want ik had de vraag anders gelezen/opgevat	
Ik had het half goed, want ik had het niet goed opgeschreven/toegepast	
Ik had het niet goed, want ik begreep de stof maar gedeeltelijk	
Ik snap het antwoord in de correctiesleutel niet	
Diagnose	
Beheersing van de stof	goed/matig/gedeeltelijk
Snappen van de vragen	goed/matig/gedeeltelijk
Weergeven van de antwoorden	goed/matig/gedeeltelijk
Acties op korte termijn	
Nog tijd besteden aan (onderwerpen, paragrafen, ...)	
Uitleg vragen over (aan wie?)	
Acties op lange termijn (omcirkel je antwoord)	
Meer tijd besteden aan het studeren	ja/nee
Oefenen in nauwkeurig lezen van de vragen	ja/nee
Oefenen in nauwkeurig beantwoorden van de vragen	ja/nee
Meer samenwerken met anderen? (met welk doel?)	ja/nee
Uitleg vragen aan de leerkracht	ja/nee

Bron: Bosman, L., Detrez, C., & Gombeir, D. (1998). *Jongeren aanspreken op hun leer-kracht*. Leuven: Acco.

Opdracht 7: VOETEN* 'leren leren' Keuze

WERKWIJZE

Op de materiaaltafel vind je een opsomming van de vakoverschrijdende eindtermen 'leren leren' voor de verschillende graden. Neem de lijst van eindtermen die aansluit bij jouw lesopdracht.

1. Lees de eindtermen en bedenk eens welke mogelijkheden jij ziet binnen hoeken- of contractwerk om aan deze eindtermen te werken.

TIP: Indien je graag een concretere uitwerking van deze eindtermen wil lezen, neem dan de bijhorende achtergrondtekst van de materiaaltafel.

Deze eindtermen zie ik realiseerbaar in het kader van hoeken- of contractwerk	De link met deze eindtermen is minder duidelijk/expliciet.

2. Hoe zou je het werken aan die eindtermen nog kunnen bevorderen, ondersteunen, meer expliciet maken?

* VOETEN: vakoverschrijdende eindtermen

 Voeten 'leren leren'	 twee à vier deelnemers	 15 minuten
---	---	---

WERKWIJZE

In de boekenhoek verzamelden we een greep uit de bestaande literatuur rond hoekenwerk en contractwerk.

1. Ga in deze boeken op zoek naar één praktijkverhaal van hoekenwerk en contractwerk.
2. Wat spreekt je hier het meest in aan? Wat zie je zitten?
3. Wat stoot je af? Wat zie je niet zitten?
4. Noteer op de steekkaartflap minstens één boek of artikel dat jij wel of niet zou aanbevelen aan collega's. En waarom.

Boekenhoek

individueel

naar keuze

WERKWIJZE

Iedereen heeft een **persoonlijke leerstijl**, dat wil zeggen: een manier van omgaan met leerstof en leeractiviteiten. Er zijn verschillende modellen om leerstijlen in kaart te brengen. Het **model van Kolb** maakt onderscheid tussen vier fasen van het leerproces:

1. Concreet ervaren
2. Reflecteren, overdenken
3. Conceptualiseren
4. Experimenteren.

Het is echter belangrijk alle fasen van het leerproces te doorlopen, omdat ze essentieel zijn voor effectief leren. Kolb stelt dat mensen een **voorkeursstijl** hebben, waarmee ze het liefst beginnen en waaraan ze de meeste tijd besteden. Afhankelijk van de voorkeurstijl wordt onderscheid gemaakt tussen vier gedragstypes: doeners, waarnemers, nadenkers, en toepassers.

Doe de leerstijltest op volgende website:

<http://impuls.kulak.ac.be/kolb/index.html>.

Bepaal wat jouw voorkeursstijl is. Welke studietips krijg jij bij de scorebespreking?

1. Hoe kan je deze leerstijlverschillen benutten in de klaspraktijk?
2. In het boek 'Jongeren aanspreken op hun leer-kracht' (zie boekenhoek) kan je inspiratie opdoen in verband met het bewust hanteren van de leerstijlen van lerenden en van jezelf (cf. pagina's 76-84).

PC (met internetaansluiting)

Boek (Jongeren aanspreken op hun leer-kracht)

individueel

naar keuze

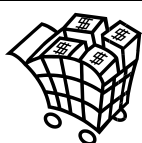
Opdracht 10: Verkenning website

Keuze

WERKWIJZE

Op de website van CEGO vindt u onder de rubriek 'Vorming en Consult - Secundair Onderwijs' een platform rond hoekenwerk en contractwerk.

1. Ga op verkenning op dit platform. Wat is er te vinden op dit platform?
2. Wat spreekt je hier het meest in aan? Welke informatie is bruikbaar?
3. Zie je het zitten om je eigen werk aan dit platform toe te voegen?

PC met Internet

Individueel of per twee

10 à 15 minuten

Opdracht 11: Reflectieronde Verplicht

WERKWIJZE

Vragen en bedenkingen worden uitgewisseld en samen wordt gezocht naar oplossingen.

Voltallige groep

10 à 15 minuten

